

THUIHAVEN COSTA RICA

Zeeschildpadden onder druk

Vijf van de zeven nog levende soorten zeeschildpadden nestelen regelmatig op de stranden van Costa Rica. Dit schouwspel is een aanrader voor wie unieke natuurbelevingen najaagt, maar wees voorzichtig: deze laatste overlevers uit de prehistorie zijn bedreigd. Ernstig bedreigd.

Door Danny HAELEWATERS

Uitgegraven en leeggeroofd nest.

Foto: Phoebe Edge

Slachtoffer van bijvangst: gevangen op een vissersboot, weer in het water gegooid en dood aangespoeld op het strand, ten prooi van de aanwezige gieren.

Foto: Phoebe Edge.

200 MILJOEN JAAR OUD EN IN GEVAAR

Al miljoenen jaren overleven ze in de vrije natuur, weliswaar bedreigd door natuurlijke vijanden zoals grote roofvissen, haaien en walvissen, watervogels en allerlei landdieren die zowel voor eieren als voor pas uitgekomen zeeschildpadjes een gevaar vormen. Maar de bedreigingen waarmee de zeeschildpadden de laatste decennia worden geconfronteerd, zijn veel groter.

Het water waarin ze leven raakt meer en meer vervuild door huishoudafval, pesticiden, afval uit rioolwater, pcb's, plastic en bodemdeeltjes, dioxines, hormonen, zware metalen, brandvertragers, radioactieve lozingen, olie, fosfaten, nitraten, en ga zo maar door. De aanwezigheid van niet-afbreekbaar afval in het water bezorgt zeeschildpadden meermaals

een dodelijke maaltijd. Ze verwarren het afval vaak met hun 'normale' voedselbronnen - voornamelijk kwallen, kreeftachtigen en walvissen - en sterven door verstikking.

Vervuiling en stress zijn de belangrijkste oorzaken van het opduiken van fibropapilloma. Deze tumoren, voornamelijk op de huid, zorgen voor moeilijkheden bij het zien, zwemmen en zich voeden. Zonder behandeling leiden deze problemen uiteindelijk tot de dood van het dier.

Door toenemende kustontwikkeling wereldwijd en in het bijzonder in Costa Rica staan de stranden waar de vrouwtjes hun eieren leggen onder zware druk. Costa Rica herbergt voor vijf soorten zeeschildpadden enkele van de belangrijkste stranden. Het is dan ook van het grootste belang dat die grotendeels gevrij-

waard blijven van alle vormen van toerisme. Hoewel verboden door CITES, gaat de (illegale) handel in zeeschildpadden gewoon door. Ze zijn gegeerd om hun vlees, om hun schilden die als decoratie gebruikt worden, en om de olie die voornamelijk uit lederschildpadden gewonnen wordt.

Een van de grootste ecologische problemen van dit moment vormen de gigantische bijvangst in de commerciële visserij. Jaarlijks wordt zo'n 78 miljoen ton vis uit de zee gehaald, waarvan ongeveer 40% bijvangst is en dood of gewond weer overboord gaat. Zeeschildpadden horen vaak bij de slachtoffers. Alleen al in het zuidoosten van de Verenigde Staten wordt het aantal zeeschildpadden dat jaarlijks omkomt als bijvangst geschat op 55.000.

De vijf van Costa Rica

Onderstaande vijf soorten zeeschildpadden komen voor in Costa Rica. De onechte karetschildpad wordt enkel aangetroffen langs de Caribische kust. De vier andere zeeschildpadden zijn soorten van de *Península de Osa*, een schiereiland in het zuidwesten van Costa Rica.

	Latijnse naam	Lengte	Gewicht	Status
Lederschildpad	<i>Dermochelys coriacea</i>	165-190 cm	400-500 kg	Ernstig bedreigd
Groene zeeschildpad	<i>Chelonia mydas</i>	150 cm	200 kg	Ernstig bedreigd
(Echte) karetschildpad	<i>Eretmochelys imbricata</i>	90-110 cm	40-80 kg	Ernstig bedreigd
Warana	<i>Lepidochelys olivacea</i>	70-80 cm	45-60 kg	Bedreigd
Onechte karetschildpad	<i>Caretta caretta</i>	90-270 cm	135-454 kg	Bedreigd

Foto: Upendra Kanda.

GOEDE ZWEMMERS

Zeeschildpadden zijn inheems in tropische en subtropische wateren maar leven zowat overal, behalve in de Noordelijke IJszee. Sommige soorten leggen jaarlijks enorme afstanden af. Onechte karetschildpadden nestelen bijvoorbeeld op de Japanse kusten en migreren

dan naar de Mexicaanse kust voor voedsel. Lederschildpadden verdragen koude temperaturen, waardoor ze van Alaska's kusten in het noorden tot de uiterste tip van Nieuw-Zeeland in het zuiden kunnen worden aangetroffen.

KLEIN EN ZWAK

Zeeschildpadden paren in zee. Om de een à twee jaar komt het wijfje naar het strand om zowat honderd eieren te leggen. Een vrouwtje keert steeds terug naar hetzelfde strand: dat van haar eigen geboorte. Daarom is het belangrijk dat de Costa Ricaanse stranden, cruciaal voor de overleving van de zeeschildpad, zo ongeschonden mogelijk blijven. Bij de kleinste verandering herkent het vrouwtje 'haar' strand niet meer en blijft ze verweesd zoeken. Als ze eenmaal op het strand is, graaft het wijfje een kuil en legt ze haar eieren. Na het vervullen van die taken schuifelt ze weer naar zee. Moederzorg is er niet.

Net uit het ei gekomen zeeschildpadjes zijn dan wel schattig, ze zijn vooral erg zwak. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat slechts een op de duizend pasgeborenen blijft leven. Onmiddellijk na het uitkomen zoeken ze een weg naar het water, waarbij ze meteen al een eerste stevige overlevingsstrijd moeten leveren tegen hun belagers: vogels, krabben, hagedissen, witsnuitneusberen, honden en ... mensen.

Babyschildpadjes mogen nooit zomaar in zee gezet worden. Het is voor hun verdere leven van het grootste belang dat ze die route naar het water volledig zélf afleggen. Alleen gedurende deze eerste heldhaftige schuifelmomenten registreren ze de omgeving van hun 'geboortestrand', waardoor ze tijdens latere legseizoenen deze plaats kunnen terugvinden.

De ernstig bedreigde echte karetschildpad.

Foto: Phoebe Edge.

Warana-babyschildpadje.

Foto: Rhet A. Butler & Mongabay.com.

CONSERVATIEPROJECT OP OSA

De (*Península de*) Osa is een schiereiland in het zuidwesten van Costa Rica, aan de Stille Oceaan. Het moet zowat de meest biodiverse plek van Costa Rica zijn: het oudste Nationale Park van het land, *Parque Nacional Corcovado*, herbergt er meer dan de helft van alle Costa Ricaanse diersoorten. *National Geographic* heeft het zelfs over 'de biologisch meest intense plaats op aarde'.

Bijzonder aan Osa is dat er vier soorten zeeschildpadden nestelen op een kuststrook van slechts 15 km lang die tot op heden vrijwaard is gebleven van het toerisme. Toch hebben de zeeschildpadden het niet gemakkelijk. Voor Osa vormt, naast de algemene bedreigingen (zie '200 miljoen jaar oud en toch in gevaar') de specifieke getijdenwerking een extra gevaar: bij hoog tij worden nesten vaak weggespoeld.

Beschermingsorganisatie 'Osa Conservation' streeft ernaar het aantal zeeschildpadden dat nestelt op Osa te vergroten. Om stroperij tegen te gaan werd een speciaal onderwijsprogramma opgezet voor de plaatselijke bevolking, die zich vaak nog niet bewust is van de precare toestand waarin de zeeschildpad zich bevindt. Nog dit jaar wordt er bovendien een *hatchery* of broederij gebouwd, een afgesloten faciliteit waar eieren worden uitgebroed onder kunstmatige omstandigheden. Dit werkt als volgt: als een nest eenmaal gelegd is, wordt het verplaatst van het strand naar de hatchery, waar het onder gecontroleerde

De 'hatchery' van het conservatieproject op Osa.
Foto: Phoebe Edge.

omstandigheden kan uitbroeden. Zo zijn de eieren beschermd tegen stroppers, roofdieren en hoog tijwater. Als de tijd rijp is om uit te komen, wordt het nest op de oorspronkelijke plek op het strand teruggeplaatst. De overlevingskansen van de pasgeborenen blijven echter ongewijzigd: zij zullen nog steeds diezelfde harde strijd moeten leveren om in de oceaan te geraken.

Door dagelijkse patrouilles in te schakelen

en de hatchery permanent te laten bewaken, worden banen gecreëerd voor de lokale gemeenschap, leert de bevolking over natuurbehoud en is op lange termijn de overleving van de vier zeeschildpadsoorten op Osa verzekerd. Dankzij de aanwezigheid van enkele researchers kan het project ook professioneel wetenschappelijk onderzoek verrichten en publiceren, en zo meer aandacht vragen voor deze vaak vergeten groep dieren. ■

Ecologisch paradijs: het schiereiland Osa in het zuidwesten van Costa Rica (boven en onder). Foto's: Danny Haelewaters.

Zeeschildpadden brengen hun hele leven door in het water. Alleen de vrouwtjes komen eenmaal per jaar, tijdens het legseizoen, aan land.

Foto: Claudio Giovenzana.

